

AZ IGE TÜKRÉBEN.

Mit kell tennünk ?

Erre a kérdésre próbálok feleletet adni: Azt hiszem, semmiesetre sem kell egyszerűen tétlenül várni és azt gondolni, hogy a Lélek, az erő, az ébredés valahogy úgy fog egyszer eljönni hozzánk, mint egy csoda a tiszta égből. Hogy valahogyan meg fog történni, hogy a jég megolvad s a szeretet, béke, üdvösség, igazság megkövesedett áradata ismét keresztül zuhog az emberiségen s elhozza számunkra az új élettavaszt, melyet olyan epedve várunk. Nem, ez nem fog megtörténni. Egy ilyen várakozás azt jelenti, hogy valami varázsütesre várunk, pedig Isten, akitől egyedül jön minden erő és minden szabadulás, nem használ varázslatokat. Isten a maga adományait nem dobálja le valahogyan és valamikor a földre. Isten mindenestre vár, míg *valamit* teszünk. Csakhogy természetesen, nekünk *valamit* kell tennünk. Nem sokfélét: nem nagy akciókat és mozgalmakat kell életre hívni a saját erőnkől, nem sok mindent megkezdeni, tervezni, felvállalni nyugtalan tettvágygal és megemésztő buzgósággal: *valamit* kell tennünk, valami egyszerű és mégis valami egészet, valami gyökeres és mélységes dolgot. Egy a szükséges dolog. Az egyetlen, amit egyáltalában tehetünk, valóság al tehetünk, egészen és teljes szabadsággal, amire mindent rátehetünk, mindent, amik vagyunk, minden gondolkozásunkat, akarásunkat, képességünket: az, hogy meg kell nyitnunk a mi lelkünket neki. Ez az az egyszerű, az a gyökeres, aminek meg kell történnie, mielőtt valami további történhetik Isten részéről. Erre vár Isten. Ez az egyetlen tett, ami valóban a *miénk*, a mi saját cselekedetünk, mert ezt senki más nem teheti, csak saját magunk. Isten sem. Mert épen ez a titok, hogy Isten maga teremtette a lelkedbe és az én lelkembe ezt a képességet, hogy ezt tehetjük, vagy nem tehetjük, akarhatjuk, vagy nem akarhatjuk. Ez a megfoghatatlan mélysége annak, hogy Ő bennünket azokká teremtett, amik vagyunk, emberekké, hogy legbensőnkben van egy kis ajtócs-

kánk, amely előtt maga Isten várakozva áll. Ő akar várni ez ajtó előtt. Nem lenne kénytelen vele, de várakozni akar. Nem akarja erőszakkal felnyitni. Nem akar kényszeríteni rá bennünket, hogy felnyissuk és meglássuk Őt. Senki sem *kénytelen* jó lenni. Nem *kényszerűség*, hogy békesség legyen. A népek háboruban is *élhetnek*. Senki sem kénytelen hinni. Mindenki *szólhat* így szívében: nincsen Isten. Mindenki élhet Isten nélkül, Istentől távol, az Ő akarata ellen. Igaz, hogy ez bolondság. Igaz, hogy ez hazugság. Igaz, hogy ez azt jelenti, hogy készakarva ülök a fogságban és a sötétségben. De megtenni mindenki *teheti*. Dönthet az ember Isten ellen. Isten mintegy korlátot állított saját magának. E korláton nem lép túl: megtehetjük, hogy ezt a legbensőbb ajtót elzárva tartjuk előtte. Várakoztathatjuk Őt ez előtt. Elzárkozhatunk előle. Bezárhatjuk magunkat, bekulcsolhatjuk és megkövesedhetünk ezen belül. Megtehetjük, de — megtehetünk mást is. Felránthatjuk egy diadalkiáltással, a vágyakozás szavával azt az ajtót, mely kifelé vezet és megláthatjuk Istent és tartozhatunk hozzá. Előtörhetünk saját énünk eltemetett mélységéből. Megszabadulhatunk saját magunktól, kiszabadulhatunk a régi bolondságokból, bűnökből és háborúságokból. Megtehetjük! Lehetünk sötétségben, vagy világosságban, láncok között, vagy szabadok. Régóta nem kellett volna az aggodalom és bűn sötétségében élnünk, a szeretetlenség és bánat éjszakájában. Megragadhattuk volna az ajtót, feltárhattuk volna, s most a szabad levegőn állanánk. Visszatérhettünk volna Istenhez, megragadhattuk volna Őt, kezdhettünk volna vele élni. Oh, áldott örömhír! Megtehetjük ezt! Birhatjuk, láthatjuk, szerethetjük, élhetünk Ő vele! Hihetünk Benne és ebben a hitben reménylhetünk, várhatunk megnyerhetünk mindent: bűnbocsánatot, békességet, örömet, a Szentlélek ajándékát, az új erőt, győzelmet és diadalt.

Thurneysen E. u.

GYÜLEKEZETI MUNKA.

Egyházunk feladatai a szociáldemokrata munkásság megnyerésében.

A szociáldemokrata munkásság Krisztusnak való megnyerésében súlyos feladatok várnak egyházunkra. Az egész kérdés általában egy elhanyagolt, elmérgesedett sebre emlékeztet. A munkásság nagy tömegében elesett keresztyén, sőt az egyház iránt éppen ellenséges magatartású, ami legszembe-tűnőbbben azt mutatja, hogy az egyház elhanyagolta őket. Nem mentség, hogy ők is elhanyagolták az egyházat.

A mi egyházunk még nem áll kimondottan szemben szociáldemokrata munkás tagjaival. Még magában foglalja őket, noha nagy részüket csak névleg s általában — és ebben van a szociáldemokrata munkásságot fenyegető sajátos veszedelem, valamint az egyház sajátos feladata velük szemben — jobban köti őket a szakszervezet, mint az egyház. Mi sem mutatja ezt világosabban, mint az az általánosan megfigyelhető tény, hogy ha vasárnap délelőtt szervezeti gyűlés van (már pedig rendszeren ilyenkorra tesszik) a templomjáró munkások is — alig néhány kivétellel — a gyűlésbe mennek s nem a templomba. Egyházi dalárdát nem lehet velük csinálni a részvétlenség miatt, de a szervezet megcsinálja. Bibliakörre az ifjuság nagy része egy héten egyszer nem ér rá eljönni, de a körbe járni minden este ráér. Az egyházi adó itt pl. ugyanannyi, mint a szakszervezeti tagsági díj (havonta 30 lej kenyérkeresőnként), de ha az egyháznak nem vonná le mindenkitől a bányahatóság, hanem önkéntes lenne a belépés és fizetés, mint a szakszervezetnél (bár ez is csak szófia, mert mindenkit bekényszerítenek), távolról sem lenne annyi egyházi, mint szakszervezeti bevétel.

Természetesen nagyrészt érthetővé teszi ezt az, hogy az emberek még inkább testiek, anyagiasak s a szakszervezet, mely a testi kenyérért van, jobban vonzza őket, mint a lelkiért való egyház. Am keresztyének közt csak egy közösségnek van létjoga: a *Szentlélek közösségének*. Az egyház tehát, ha nemcsak céljában, hanem valóságban is letéteményese ennek az egy igaz közösségnek, akkor önmagán kívül nem fogadhat el más közösséget: tehát a szakszervezetet, mint egyetemes igényű közösséget sem. Hogy csak egy egyetemes közösség

lehet, ezt maga a munkásszervezkedés is érzi és kifejezi, amikor minden árnyalatában mutat valamelyes egyházellenes tendenciát. Ezért üzen nyíltan háborút az egyháznak a kommunizmus.

Am — mint minden hasonló segélykereső tömörülést — a szakszervezetet is az hozta létre, hogy az egyház, mint közösség, nem volt elég. A szociáldemokrácia tehát előbb csak pótolni akarta az egyház fogyatékos közösségi erejét, támogatását. Természetes, hogy ez nem sikerült neki, mert csak az anyagiakra nézett s rugója nem annyira a szeretetet, mint az önzés, irigység és osztálygyűlölet volt. Így, ha ért is el eredményt, az nem ment tovább a pillanatnyi és muló anyagi javaknál s ezt is mindegyre újra és újra ki kell verekedni, mert tömegerőszak eredménye, amit megad ugyan a munkaadó, de csak kénytelenségből s mert lelkületén a munkások közösségi akciója mit sem változtatott, mihelyt teheti, újra visszaveszi az amúgy sem szivból-adottat. A szociáldemokrácia szervezkedése csődjét, valamint azt, hogy elvtársi érdekközösséget igen, de igaz testvériséget sohasem hozhat létre, még nem látja a munkásság, de — ha öntudatlanul is — érzi a hiányt, amit nem tudott a szakszervezet pótolni, megadni.

Egyházi vezetőinknek első feladata ezt a hiányérzetet s a belőle fakadó keresést és mély vágyódást meglátni vagy éppen megkeresni bennük, rávezetni őket. Bármennyire központi helyet is bitorol világhézetükben a kenyérgond, nyíltan nem tagadják még meg a lelkieket s éppen mert sok szeretetlenségben volt részük, vágyódnak a szeretetre. Egy tömegben talán újra megfeszítenék az Úr Jézust, de külön-külön még ott rejtőzik, hacsak egy parányi csodálat, áhitat és remény a szíve mélyén mindeniknek. A világ gonoszságát nagyon jól látják, de éppen ezért tudna nagyon vonzó lenni számukra egy másik, egy tiszta és igaz világ — *ha annak valóságát demonstráló erővel látnák másokban*. Sok mindenben csalódtak, sok mindent elveszítettek, de még mindig van valami, amiben hisznek, itt kell megragadni és kiásni hitüket a hitetlenség vagy annak álarca mögül. Az a fontos, hogy ne lássunk bennük előre ellenséget, sőt közeledésünk bennük is lerontson minden előítéletet és bizalmat teremtsen. Elismerem, hogy ez utóbbi meglehetősen nehéz, különösen papok számára, akiket legtöbbször gyűlöli vagy megvet; részint mert öntudatosan a társadalom heréjének tartja, részint öntudatlanul, a mende-monda és szokás alapján. Az is bizonyos azonban, hogy ezt a véleményét és ellenszenvét azonnal kész (legalább részben) feladni, mihelyt egy munkás lelkipásztori élet eltitkolhatatlan jeleit látja.

S ha egyszer érdeklődésünkkel feljűk fordultunk s meg-

láttuk, hogy valójában ők is „éheznek és szomjuhozzák az igazságot”, akkor ne sajnáljuk a fáradságot egészen megismerni, megérteni őket, magunkévá tenni fájdalunkat, *felvenni teljes gondjukat*. Az egyház Isten országa számára egész életüket kéri, nemcsak ünnepi hangulatokat, kötelessége hát egész életük, hétköznapjuk minden kérdéséhez hozzányulni, mindenikre választ adni, keresztútakon, az élet útvesztő sodrában határozott evangéliumi irányt szabni, szükségben és nyomorban segítséget adni, *elsőnek* adni azt. Van bányászpad, aki évtizedek óta lelkipásztor csupa bányász hívei közt s egyszer sem volt lenn a bányában. Nem joggal mondhatja-e ilyenkor az a munkás, hogy őt a munkások a világ másik felén is meg tudják érteni, együtt tudnak vele érezni, de a saját papja nem? Ismerek egy munkást, aki azzal indokolta meg a szervezethez való ragaszkodását, hogy mikor munkanélkül volt, akkor a szervezet segítette nem is egyszer. Nem megszegényítő ez a Krisztus egyházára, hogy van közösség, amelyiktől hamarabb tapasztalják a testvéri segítségnyújtást, mint tőle?

Kétségtelen, hogy az egyháznak elsősorban lelki kenyér nyújtása a feladata, de nem lehet közömbös előtte az a sokszor kétségtelenül küzdelmes, néha éppen nyomorgó életsors, amelyben a szociáldemokrata munkások nagy része él ma is. A verejtekezők nélkülözését, szükségét csakúgy, mint a munkaadók kizsákmányoló szívtelenségét az egyháznak kell leg hamarabb meglátnia.*) Bíróvá nem lehet köztük, de mindkét bajora egy orvosság birtokában van: az evangélium s ezt adnia kell reménységben, ítéletben egyaránt. Egyházi vezetőknek, lelkipásztoroknak hozzá kell nyulnia ehez a kényes problémához s állásfoglalásában érvényesíteni kell a Biblia szavait: „az oda felvalókkal törődjétek”, „a szeretet nem irigykedik”, „amilyen mértékkel mérték, olyannal mérnek néktek”, „az Isten minden cselekedetét ítéletre előhoz”, „keressétek először Istennek országát”, „minden gondotokat őreá vessétek, mert néki gondja van reátok” stb. Megváltónk példájával, akinek még az sem volt, ahova a fejét lehajtsa, az evangélium hirdetője sohasem szíthat kapitálisták, tehát emberek elleni harcra (míg áll a harc a sátán ellen!), éppen pénzért, földi javakért, de ugyanakkor nem hunyhat szemet az ugyanúgy rábizott munkaadó kapzsisága, lelketlensége előtt sem, még ha presbiter vagy főgondnok is az illető, aki bizony nem egyszer „az özvegyek házáat is fölemészti.” (Mt. 23: 14.)

*) Anélkül, hogy a keresztyénietlenül busás nyereséggel dolgozó tőkések mentenők, le kell szögeznünk, hogy az annyit hánytorgatott éhbér és kizsákmányolás túlzás. Ma egy bányász bruttó műszak díja (havonta 22—25 műszakkal) minimálisan 122 Lei, maximálisan 218 Lei, családi pótlék műszakonként 1 Lei, végül lakás, fűtés, világítás.

Igy léphet közelebb egyházunk szociáldemokrata munkástagjaihoz és csakis így: ha t. i. törődik velök, többet mint eddig, viheti közel hozzájuk az evangéliumot. A megismerés és életgondjukban való részvétel első lépésein túl aztán még hosszú, küzdelmes és tanulságos út van addig, míg érdeklődőkből imádságos hívőkké, a Szent Lélek közösségének élő tagjaivá neveljük őket, de az egész munkának kiindulópontja, kulcsa: felvenni teljes gondjukat, osztozni jelen nyomorúságukban, ami nem is annyira a testi nyomor, mint ahogy ők hiszik, hanem az Isten dicsőségének, kegyelmének hiánya az elfelejtett és az egyház által is elhanyagolt lélekben.

Horváth Jenő.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vallásos nevelés

Testi és lelki szemléltetés.

A gondolkodás anyaga a *szemlélet*, melyet érzékeink által szerzünk a külső világról. Hogy a szemlélet hányféle lehet, arról én — e tanévben történt — egyszerű esetet mondok el. A tanítónőképző negyedik osztályának pedagógiai óráján a következő kísérletet végeztük: A tárgy az volt, hogy minden növendék 10 perc alatt írja le azt, amit látni fog. Pedagógiai cél az volt, hogy egy osztálynak, hasonló műveltségű, hasonló koru ifjai — egy dolgot, hányféleképen fognak meglátni, szemlélni és leírni. A tárgy, amit mindenki megfigyelt a következő volt röviden: A tanár bejött az ajtón, leült az asztalhoz; a fiókból elővett egy lapot, a kinyitott osztálykönyvbe tette és az osztálykönyvet bezárta. A cselekmény után a növendékek leírták azt, amit láttak. A tanítási órán, mindjárt a kísérlet után négy megfigyelést olvastattam fel: egy elégtelen osztályzatú növendékét — két fokozaton át — a legjobbat. Természetesen a négy figyelő szemlélete négyféle volt; valóságos lelkifokmérő volt, amely egyezett az elért osztályzattal is. Kezdem a leggyengébben, aki azt vette észre, hogy a tanár úr mosolygott, leült a székre, megvakarta a fejét, elővette a lapot, stb. A megfigyelések mind élesebbek voltak — a többieknél. Az egyik tudta, melyik kézzel nyitottam ki az ajtót, melyik fiókból vettem elő a lapot és így tovább — a másíknak arra is volt ideje, hogy pontosan és lelkiismeretesen leírja a ruházatomat — sőt magamban a végén már megijedtem, hogy a legjobb talán észrevette, hogy lyukas a cipőm, ami kisebbségi sorsunkban nálunk is előfordulhat. — Hányféle lehet most az említett példa tanúsága szerint kor, műveltség, nép és ízlés szerint a szemlélet? A bodega ablakába kitett ennivalóról a cigány azt gondolja, milyen jó lenne azt megenni; — a szakácsné az érdekli, hogy hogyan készült el az az „Ágnes” tészta; egy jobbízlésű ember azt gondolja, hogy milyen ízléstelenség ezeket a dolgokat kitenni az ablakba? A tárgyak és dolgok helyes szemlélete végtelenül fontos a gyermek lelki fejlődésében. Ezért a szemléltetésnek kiváló szerepe van az egész oktatási rendszerben.

A jó tanító, tanár szemmel láthatóan beszél — mondanám a paradoxont — *tanítás közben a növendékek előtt.* Idetar-

tozik elsősorban az ügyes, hangulatos, értelmes előadás. Hiszen gyakran lehet hallani az előadóról ezt a kifejezést: úgy beszél, hogy szinte elképezelem magamban, szemlélem azt, amit mond. De vegyük előbb sorban, hogy melyek azok az eszközök, melyek a tanításnak rendelkezésére állnak a szemléltetés terén.

A legtökéletesebb szemléltető segédeszköz a *természet*, a Mindenható Isten csodálatos képes tankönyve... Kirándulás, ablakon át megnézni a domblábát, oldalát, tetejét, preparált növények, állatok, melyek — mind rendelkezésre állhatnak a tanítónak tanítás közben. A szemléltető oktatásnak második eszköze a *modell*, amely legtöbbször kisebb, mint a valóság s így áttekinthetősége nagyobb lehet a természetnél. Például valóságban nem láthatjuk Erdélyt egyszerre a Szamossal, Marossal, és Olttal; dombormű modellben azonban már fel tudjuk ismerni egyszerre az Erdélyi Érchegységet, Fogarasi Havasokat és Hargitát egyetlen egy szemléletben. A harmadik szemléltető eszköz a *kép*, amivel bőven lássuk el iskoláinkat. Itt egyre kell különösen vigyázzunk, az pedig az, hogy a kép hű legyen és természetes. A szemléltető oktatás egyik legfontosabb eszköze a *kréta*: „Az a legjobb tanító, aki a legtöbb krétát fogyasztja!” Ez a legolcsóbb és legegyszerűbb segédeszköz. Mindent, amit tanítunk, névvelírással, rajzzal, számmal erősítsük meg, rögzítsük meg a táblán való munkával. Itt egy nehézséget kell elhárítsunk: egyesek azt mondhatják: Én nagyon szívesen rajzolnék, írnék is — de nem tudok rajzolni és nagyon csúnyán írok! Nem kíván az iskola tőlünk művészi rajzot, csak egy egyszerű vázlatot. Azután mindenki tud szépen írni, ha akar. Ezek az eszközök inkább didaktikai segítségek voltak, most pedig nézzük pedagógiai szempontból az *erkölcsi szemléltetést*. Kemény Zsigmond regényíró önéletrajzából veszem ide a textust, ki tanáráról, Szász Károlyról a nagyenyedi ref. kollégium nagytekintélyű professzoráról ezt írta: „Akarom tehát — mondja írása, hogy tudják meg, hogy Szász Károly volt az, aki engemet az irodalomra buzdított s én a földön neki köszönhetek a legtöbbet!” *Minden gyermek, ifjú, ideált, segítséget, apa helyett apát, anya helyett anyát, testvér helyett testvért keres a nevelőben, a tanítóban, a tanárban, a lelkipásztorban!* Jaj annak az iskolának egyháznak és nemzetnek, ahol az ifjú növendék nem kapta meg azt, amit keresett! Egyetlenegy jó példának a szemlélete többet ér száz nagyképű fejmosásnál. Ha a növendék lusta és tökéletlen — a mustrát legtöbbször a nevelőben találjuk meg! Ő is a felelős azért! *Megnézem a tanítót — s megmondom milyen a tanítványa!* Egy nemes cselekedet, egy szép kép örökre megmarad s csodákat tehet a fejlődő gyermek életében! Istenem, ha a nevelők egyszerre tuda-

tára ébrednének művészi munkájuknak s komolyan vennék hivatalukat, akkor hinni lehetne a csodákban, melyek nem egyebek, mint az Isten törvényeinek valóságai. *Láthatóan kell szónokoljon, intsen, beszéljen a nevelő*, akkor áldás van a munkáján. Csengery Antal említi Szem re Bertalanról, „hogy — saját szavai szerint — életének minden sikerét, karrierjét annak az egy mondatnak köszönhette, hogy tizenöt éves korában Laczi testvére azt mondotta róla édesanyjának: *Berczi nem szokott csalni!*” Egy szép, sikerdús emberi élet, melyet egyetlenegy mondat indított útnak. Corregio úgy határozta el, hogy festő lesz, hogy Rafael: Szent Cecillia képét nézte hosszasan, míg a szépnek a szemléletén lángragyúlt a szíve — mondván: „Istenem, én is festő szeretnék lenni!” ... A magyar Thorwaldsen, Ferenczy István, kinek egyik nevezetes szobra, a debreczeni Csokonai márványszobor is, mint szegény lakatoslegény Bécsben Canova Krisztiánia szoboremlékénél tanulta megismerni a szépet s babonázta meg a szép szemlélete országoshírű szobrásszá. Nevelni egy jó nevelő akkor tud, ha maga a nemes és jó cselekedetek modellje, beszéde hozzá a kép, melyet nem lehet aztán olyan könnyen letörölni, mint a rajzot a tábláról.

Bár minden tanító, tanár és lelkipásztor, kik szerte-széjjel végzik mindennapi, de századokra szóló nevelői munkájukat, egy élő, zengő zsoltár lenne, amely hozsánát zug egy új, dicsőséges, isteni, magyar Jövendő elé! Bár minden magyar nevelő egy komoly, mintamodell lenne, melynek alapja a tanítványok szeretete, keze pedig előre mutatna Isten országának útiára, melyen megpróbáltan, szegett fővel várja a magyar Mult, a győzhetetlen Jövendő — Krisztustól! ...

Dr. Lévay Lajos.

TUDOMÁNY ÉS VILÁGNÉZET.

A Szentírás használatának módszerei.

I. 1. Ha a Szentírás tanulmányozásáról beszélünk a *lelkipásztorral való vonatkozásban*, először arra kell tekintenünk, hogy a lelkipásztor bizonyos pontokon, más viszonyban áll a Bibliával, mint az egyház többi tagjai. Nem mintha lehetne komoly ker. ember, akinek keresztyénsége nemcsak szó, hanem valóságos élet is anélkül, hogy a Biblia számára valóban táplálék és hite és élete zsinórmértéke legyen. Ebben a tekintetben a lelkipásztor nem állhat más elbírálás alatt, mint akárki, az ő élete is elsovad, munkája merő gépiesség, színészkedés, egy régen hallott üzenet variálása, ismétlése lesz, a végén kiüresedik és elválik az örökkévaló fundamentumától, ha megszűnik táplálkozni az Ige forrásaiból. Nem is abban van ez a különbség, mintha a lelkipásztor munkája kapcsolódna csak az Igéhez, mások pedig attól függetlenül élhetnének, bár van egy ilyen hibás álláspont, mely szerint a Biblia a lelkipásztor munkájához tartozik szorosan, míg más legfeljebb a lelkí élete táplálására használja fel, mindennapi munkájában távol van tőle. Ez a felfogás ismét keresztyénellenes és különösen reformátusellenes, hiszen Isten megbízása mindenkihez ugyanaz, mindenkinek életével és munkájával Isten akaratát és kijelentését kell hirdetni, bárminő munkakörben is. Minden ker. ember munkájának igehirdetésnek kell lennie, a szó legmélyebb értelmében. Nem lehet tehát a Bibliát azon szerszámnak tekinteni, mely csak a lelkipásztor készletéhez tartozik. A Biblia tudományos tanulmányozása sem vár egyedül a lelkipásztorra. Ma nálunk, sajnos, a múlt emlékei és a jövő zenéje az, mikor olyan világi férfaink és asszonyaink voltak, vagy lesznek, akik a Bibliához komoly tudományos felkészültséggel nyúltak, annak kérdéseiben teljes járatosságot tanúsítottak s úgy foglalkoztak vele, hogy ez a foglalkozás sok hanyag és elmaradt theologust szégyenítene meg ma. Ezekben keresni a lelkipásztor speciális viszonyát a Bibliához és itt állítani fel a különbséget lelkész és a laikus egyháztag között egy antikálvinista gondolat, mely határozottan *katholikus álláspontból* magyarázható, mely lassanként a mi egyházi gondolkodásunkban is tért hódított.

Van azonban mégis egy speciális viszony, amiben a lelkipásztor áll a Bibliával. Ez pedig abban áll, hogy a lelkipásztor

nak, mint aki Isten Igéjének elhívott hirdetője, mélyebben, világosabban és tudományos szempontból alaposabban kell ismer-
nie a Bibliát és foglalkoznia vele, mint másnak. Bár a Biblia
mindenki számára ugyanaz, mindenkinek Isten üzenete, mégis,
a lelkipásztorra vár az a feladat, hogy azon üzenetet a maga tel-
jes világosságában lássa és tanulmányozza. Bár minden ker. em-
bernek feladata Isten ez üzenetének hirdetése és az arról szóló
bizonyoságtétel, ez üzenet tartalmát, az erről szóló bizonyoságtétel
módjait a lelkipásztornak kell egész jelentőségében és felségé-
ben a lelkek elé tárni, a kétséges kérdéseket megmagyarázni és
világossá tenni. Kezében kell lenniök azoknak a tudományos és
gyakorlati eszközöknek, melyek erre vannak rendelve és készen
kell lennie állandó munka, kutatás és tanulmányozás útján arra,
hogy a Szentlélek világossága, saját egyháza hivallásának út-
mutatása mellett, hirdethesse és másoknak is odanyújthassa azt
az üzenetet. És ha az előtt azt láttuk, hogy a Bibliához való
viszony kérdésében a felfogásunk elvileg különbözik a római
egyház álláspontjától, mikor alapvető különbséget nem állít fel
laikus és klerikus között, itt arra kell reá mutatnunk, hogy épen
annyira különbözik ez a felfogás a *szekták* álláspontjától, mikor
a lelkipásztornak kötelességévé teszi a Biblia tudományos és ala-
pos készütségű ismeretét. A továbbiakban még látni fogunk
ilyen lényeges ellentéteket.

2. Ha most így áll a dolog, másik oldalon látnunk kell, hogy
a Szentírás tanulmányozásának egész kérdése és módszere attól
az egy kérdéstől függ, *mi nekünk a Biblia?* Ettől függ az egyes
számára is, és a személyes ker. élet Bibliával való viszonya dön-
tőleg határozza meg annak a léleknek egész alkatát, a ker. élet
táplálkozásának, növekedésének, próbáinak menetét és sorsát.
De főképpen és alapjában függ ettől a lelkipásztor élete és mun-
kája, mint akinek a Bibliával való kapcsolata egész munkáját
meghatározza és befolyásolja. Nem is lehet komoly lelkipásztor,
aki ezt a kérdést maga előtt föl nem vetette, azzal nem küzdött
és nem látta meg a kérdésben rejlő súlyos ellentéteket. Az igazi
lelkipásztori élet ott kezdődik, ahol valaki előtt ez a kérdés:
mi a Biblia, a maga egész súlyosságában és megoldhatatlansá-
gában fölmerül s Isten Igéje a maga egész komolyságában és
szentségében eléje áll. Nem is kell szólni arról, hogy a Bibliá-
nak felületes felfogása, mely nem látja egész határozottan Isten
szent és a szívek mélyéig ható Igéjét, megakadályozza a lelket
abban, hogy ennek az Igének szolgája, hirdetője, mások szá-
mára magyarázója legyen. Az ilyen lélek, mely a Bibliát csak
szerszámnak, textusgyűjteménynek, a theologiai kutatás holt és
tehetetlen tárgyának, vagy a legjobb esetben, pásztori és papi
receptkönyvnek nézi, nem lehet lelkipásztori lélek, ha még

olyan „elragadó”, „mélyenszántó” és „építő” beszédek is tud mondani s ha munkájában még olyan nagyszerű eredményeket is ér el.

De ha a Bibliát annak tartjuk, aminek kell, Isten Igéjének, lelkipásztori munkánk és életünk fundamentumának, akkor is még mindig fenn áll a kérdés és újból és újból fel lehet tenni: *mi nekem a Biblia?* Mert még akkor is nagyon sokféle álláspont között lehet és kell választanunk, ha a Biblia tanulmányozásáról van szó. A Biblia ref. keresztyén felfogásának meg-látása és világos megértése egyike a legnehezebb dolgoknak, minthogy maga ez a fölfogás döntőleg különbözik különösen két ellentétes felfogástól: a katholicizmus és a szekták felfogásától. Az a kérdés tehát: mi nekem a Biblia? azt jelenti, mi a Biblia nekem, *mint református keresztyén embernek, mint református lelkipásztornak.* Anélkül, hogy e kérdés részletes vizsgálatába belemehetnénk, csak jeleznünk kell három szempontot, mely meghatározó a Biblia ref. ker. felfogására vonatkozólag. Az első ilyen szempont a Biblia *tudományos* vizsgálatának és tanulmányozásának értéke, melyről a ref. ker. ember, annál kevésbbé a lelkipásztor, soha le nem mondhat s ennek jogát sőt kötelezettségét soha fel nem adhatja. A ref. keresztyénség eleitől kezdve nagyon határozottan vallotta ezt az álláspontot, szemben a szektákkal, melyek ezt tisztán methodikus és az előbbi theol. irányokkal, melyek tisztán filológiai és filozófiai munkának tekintették. „Ismeret nélkül az Isten igéjét nem lehet felismerni, Isten lelke nélkül Isten Igéjét nem lehet megérteni.” Mindenkinék, aki Isten Igéjét szolgálja, nemcsak tanulmányozni, de egész életén át tanulmányozni kell azt, s ez, az Isten Igéjének tanulmányozása, a theologia feladata.¹ A másik szempont, amit látni kell, hogy a Biblia hozzám nem általában, mint ker., hanem, mint *református* emberhez szól, tehát az én egyházam hitének rendszerében, világításában szól hozzám a Bibliában Isten szava. A Biblia tanulmányozásában, Isten igéje hozzánk az egyház tanai és hittételei meghatározottságában hangzik² s e munkában nem hagyhatom figyelmen kívül az egyház hitét, bár másfelől, az egyháznak ez a hitvallása önmaga is a Bibliára épülvén, annak tanulmányozásában szolgaságban nem tart és a Szentléleknek rajtam keresztül folyó munkáját meg nem akadályozza.³ Ez a szempont megint nagyon világosan hangsúlyozandó, úgy a szektákkal szemben, melyek az Egyház hitével ellentétben egyéni magyarázatoknak adnak helyet, mint a katholicizmussal, mely az egyház magyarázata örökérvényűségét hirdeti. Végül a harmadik szempont, amit hangsúlyozni kell az, hogy a Bibliát a

1. Horn Fr. Bibel u. Auslegungskunst. Zwischen den Zeiten. 1929 242 l.

2. Barth K. Dogmatik. 362 l.

3. Kálvin J. Istitutio II. 9:13.

ref. ker. lelkipásztor úgy tanulmányozza, mint *Isten Igéjét*. Nem elégítheti ki tehát semmiképpen sem a tudományos, akár filológiai, akár filozófiai, történeti szempont és vizsgálat eredménye, melyek a Biblia külső vonásait, adatait teszik vizsgálat tárgyává, hanem tekint ezeken belül Isten változhatatlan Igéjére a Szentírásban, mely az emberi szemmel látható és vizsgálható tényeket és a személyeket csak eszközökül használja fel, hogy ezek által szóljon hozzánk.⁴ Es ez a szempont azért jelentős, mert ennek hiányában rejlik a kudarc oka a legtöbb ref. keresztyén ember és lelkipásztor számára. Azzal a gondolattal, hogy a Szentírás Isten Igéje, nem lenni tisztában és nem számolni le, okozza a ker. életben az Isten akarata iránti bizonytalanságot és tudatlanságot, az igehirdetésben az ürességet és emberieséget, mikor az igehirdető a Szentírás egyes szavait „úgy használja fel, mint egy falbavert szöveget, hogy arra gondolatai ruháját felaggassa.” a pásztori munkában az érzéketlenséget a lelkek kérdései iránt és a feleletre való képtelenséget stb. Ez a pont az, melynél mindenkinek meg kell állania és komolyan megvizsgálnia magát: ha a Szentírás nekem igazán hitem szerint Isten Igéje, mi következik abból életemre és munkámra.

3. E három szempont kifejtése nem tartozik most ide, de nem lehet őket elhanyagolni, ha a Szentírás tanulmányozásának módszeréről beszélünk, mert, hogy erről beszélni lehessen, először a Szentírás tanulmányozásának *kötelezettségére* kellett rámutatnom. Erre a kötelezettségre vonatkozólag hivatkozhatnánk minden hitvallásra és egyházi törvényre,⁵ melyek mind előírják, hogy a lelkipásztor köteles tanulmányozni Isten Igéjét nemcsak annak gyülekezeti hirdetése céljából, hanem azonkívül is. De nem is egyházi törvény és kikényszeríthető kötelezettségnek kell arra indítnia a lelkipásztort, hanem önudatos keresztyén hitének és az Ige hirdetésében való felelősségének. Ezért mondja Kálvin, hogy „a Szentírás olvasásának és tanulmányozásának teljes buzgalommal kell neki látnunk, ha Isten Lelkétől hasznos gyümölcsöt akarunk nyerni.”⁶ Az a kötelezettség tehát, mely a ref. lelkipásztort a Szentírás tanulmányozására indítja, nem külső, törvényekben és szabályrendeletekben lefektetett parancs, hanem egy olyan belső indítás, melynek érvényességét emberi rendelkezés sem megerősíteni, sem lerontani nem képes. Sőt az egész lelkipásztori lélek és munka *próbája* az, hogy valaki a Szentírás tanulmányozását érzi-e ilyen kötelezettségnek, mely nélkül munkája és élete

4. Weber W. Das Wort Gottes u. die Predig'. Monatsschrift f. Pass. theol. 1929. 7—8. sz.

5. Csak a legelsőre és a legutolsóra való hivatkozásul: II. Helv. Hitv. XVIII. 14. és E. T. I. melléklet a) pontjában (a törvény rendelkezésében nem fordul elő.)

6. Kálvin: Inst. I. 9:1.

hiábavaló. Vagy azt csak olyan magától értetődő feladatnak nézi, mely elő van ugyan írva, de teljesítésének számbavételét, ellenőrzését, a „lelkiismereti szabadság” elvébe ütközőnek és a kálvinizmus szellemével ellenkezőnek látja. Az ilyen ellenkezősek rendszeresen arra mutatnak, hogy a Szentírás olvasásának és tanulmányozásának kötelezettségét világosan nem látjuk.

Ha Isten Igéje tanulmányozását nem emberi kötelezés, hanem Istennek magának le nem tagadható parancsa teszi a lelkipásztor feladatává, akkor itt még két pontra kell rámutatnunk, ami evvel együtt jár. Az egyik az, hogy a lelkipásztortól Isten az Ő igéjének *tanulmányozását* és pedig *módszeres* tanulmányozását követeli. Mindkettő, a tanulmányozás lényege és annak módszere szintén függ attól, hogy mi nekem a Biblia. *Tanulmányozásra* van szükség s itt ez különbözik attól, ahogy egy könyvet „olvas”, vagy „használ” az ember. A Biblia nem egy könyv a sok közül, amelyet el lehet olvasni, talán többször is, mikor kedve van rá az embernek, vagy amelyet lehet használni, mint egy szótárt, vagy lexikont, a Biblia *a könyv*, melyet tanulmányozni kell. A tanulmányozást jellemzi a belemélyedés, a magam teljes odaadása a Bibliának, annak szemléletébe való teljes belemélyedés, a magam alárendelése. Ezért először nem is szabad azal áztatnunk magunkat, hogy néha-néha való olvasgatással, időnként egy-egy szép textus felkeresésével, annak ilyen módon való használatával eleget tettünk annak a kötelezettségnek, mely a Biblia tanulmányozása tekintetében vár reánk. A Szentírás tanulmányozása egy élet munkája, mint láttuk, a teológia egyetlen feladata a kijelentés tudakozása, tehát ha lemondtunk arról, hogy egész életünknek egyetlen tartalma legyen, akkor lemondottunk arról, hogy teológusok maradjunk, vagy lehessünk. Ha a lelkipásztor az lenne, ami régen volt: *minister Verbi Divini* és nem, mint ma: „lelkész.” akkor az egész életének a *Verbum Divinum* körül kellene lefolynia, nem lehetne más dolga és más munkája, mint ennek a *verbumnak* minél alaposabb és minél kimerítőbb tanulmányozása.

Mivel azonban nemcsak általában tanulmányozásról, hanem módszeres tanulmányozásról van szó, ennek a foglalkozásnak *módszeresnek* is kell lennie. Azaz nem szabad megelégednünk avval, hogy ötletszerűen, néha-néha, időnként és alkalmaink szerint végezzük ezt a foglalkozást, hanem ezt módszeresen kell végezni, mint ahogy bizonyos módszerrel és eljárásokkal vesszük magunkhoz a táplálékot, mellyel testünket fentartjuk, s bizonyos módszert követünk életünk munkájában is. A Biblia módszertelen, ötletszerű, kapkodó tanulmányozása, a vele való elsiertettség, megosztott lélekkel történő foglalkozás kirántja egész munkánkat alól a talajt, az Igét alárendeli a magunk kényének-kedvének, út-

ját vágja annak, hogy azt megérthessük és befogadhassuk s azzal szolgálhassunk.

Végül még egy feltételt említünk itt, s ez az, hogy az Isten Igéjének erre a módszeres tanulmányozására nem magunk szánjuk rá magunkat, de ezt nem is magunk végezzük és folytatjuk, hanem a *Szentlélek* ennek a cselekvő alánya. A *Szentlélek teszi számunkra a Szentírást Isten Igéjévé*, nélküle a legjobb esetben csak egy elragadó dokumentuma vallásos lelkeknek, vagy tárháza az emberi élet elé állított legmagasabb erkölcsi követelményeknek. Akinek számára a Biblia ilyen, annak a lelkét a Szentlélek nem világosította meg, az nem olvashatja a Bibliát úgy, mint Isten igéjét, annak a tanulmányozása, hirdetése, munkája, Isten országa javára nem lehet. „Mert amint egyedül Isten tanuskodhatik önmagáról beszédében, úgy ez az ige sem talál hitre addig az ember szívében, míg a Szentlélek benső bizonygatótetele meg nem pecsételi. Ugyanazon Szentléleknek kell tehát a mi szívünkbe is hatolnia, mely a próféták szája által beszélt, hogy meggyőzzön bennünket arról, hogy híven adták elő, amit Isten reájuk bízott.”⁷ Nem várhatjuk tehát a Szentírás tanulmányozásának semmi eredményét, de nem várhatjuk annak lehető voltát sem addig, míg a Szentlélek nem tett előttünk és bennünk bizonygatót az Isten Igéje felől.⁸ Ebből következik, hogy az Írás tanulmányozása nem tőlünk függ, abban nem mi vagyunk a főszemélyek, sőt mi csak passzív szereplők vagyunk benne, akikhez Isten a maga Igéjében, az Írásban szól, s bennünket Szentlelke által annak megértésére és elfogadására alkalmassá tesz. Ha így áll a dolog, tisztában lehetünk avval is, hogy az a mechanikus, emberi ügyességekre és kitalált módszerekre támaszkodó bibliatanulmányozás, melyet sokszor látunk a szektáknál, éppen úgy, mint az az eljárás, mely az Írásból emberi gondolatokat és elméleteket akar kihozni, melyet viszont olyan sok igehirdetésben megtalálhatunk, egyáltalában semmi kapcsolatban sincs a Szentlélek munkájával, sőt azt a legnagyobb mértékben csak megakadályozza. A Szentírás tanulmányozásában tehát, bár arra kötelezve vagyunk, mint munkánk és életünk egyetlen tartalmára, emberi eszközeink, saját magunktól származó képességeink nincsenek, egyedüli lehetőség erre az, hogy Isten akar szólni hozzánk az Ő Igéjében és Szentlelkét adja mindannak, aki azt tőle kéri. Erről azonban van, minden kétséget kizáró bizonyosságunk, hogy Istennek ez az akarata és parancsa reánk nézve határozottan fennáll.

II. Térjünk most magára a kérdésre és vizsgáljuk meg, *milyen módszerek* azok, melyek magának a Szentírásnak lénye-

7. Kálvin: Inst. I. 7:4.

8. Fr. Horn: Bibel u. Auslegungskunst 243 l.

géből és feladatából annak tanulmányozására nézve számunkra fennállanak.

1. Határozottan kell állítanunk azt, hogy a Szentírás komoly tanulmányozásához elengedhetetlen az Írás *eredeti nyelven* való tanulmányozása. A II. Helvét Hivallás így szól:⁹ „Csakis azt az írásmagyarázást ismerjük el igazhitűnek és valódinak, amely magukból a szent íratokból van merítve (t. i. annak a nyelvnek szelleméből, amelyen írták) . . .” Nem mondhatunk le tehát arról a követelményről, hogy az Írás magyarázójának minden munkája, ha nem is hiábavaló, de legalább is ingatag, ha magyarázata és tanulmányozása nem a Szentírás eredeti nyelvéből történik. Már csak azért sem lehet erről lemondani, mert épen ez az egyik gyökeres különbség a szektás magyarázat felületessége, és a római egyház írásmagyarázati módszerének külső megköztöttsége és a miénk között, akik erre a magyarázatra a szöveg külső és belső ismerete és pedig alapos ismerete alapján jutunk. Az egyháznak az Írás alapos és pontos exegétáira van legnagyobb szüksége, hogy világosan lássuk, mi Isten szava és akaratja az egyházhoz.¹⁰ A lelkipásztornak tehát arra kell törekednie, hogy azokat a lehetőségeket, melyek őt erre képessé teszik, a Biblia nyelveinek ismeretét, az idevonatkozó kutatások eredményeit, ne csak megtartsa, hanem folytonosan tovább fejlessze. Az írás eredeti nyelvei tanulmányozását elhanyagolni, vagy épen azoknak fontosságát tagadni és azokat discreditálni, nemcsak tudománytalan, de egyenesen antireformátus eljárás, ami a lelkipásztori munkára is nagyon szomorú következményekkel jár. A legtöbb labilis, vagy egyenesen helytelen álláspontnak épen az exegézis bizonytalansága az oka s nem lehet sem jó igehirdető, sem jó pásztor az, aki az Igét nem érti, azaz, aki nem jó exegéta. Szükséges tehát, hogy a jó lelkipásztor ott kezdje meg az Írás tanulmányozását, hogy felújítja a Biblia eredeti nyelvi tanulmányozását. Erre vonatkozólag már nagyon sok, nem is nehezen beszerezhető segédkönyv áll rendelkezésre. A Biblia szavainak, kifejezéseinek tisztázása, azok jelentésének világos megállapítása ezek által lehetséges, e fogalmak tisztán látása nélkül pedig nincs sem igehirdetés, sem pásztorai munka, sem bibliatanulmányozás.¹¹

2. Egy másik feltétele a Biblia tanulmányozása módszerének azon *kortörténeti és vallástörténeti* szempontok ismerete, melyek az Ige magyarázatában fontossággal bírnak. Ez csak másodrendű szempont, mert bár ezek megvilágíthatják a Biblia egyes könyveinek, vagy szavainak és kifejezéseinek háttérét, kö-

9. II. Helv. Hitv. II. 1.

10. Fr. Horn: Bibel u. Auslegungskunst. 214.

11. Fr. Horn. i. m. 245 s. köv. 1.

rülményeit, nem folynak be abba, hogy Isten örök izenetét, mely túl van a földi körülmények, korok és idők határán, az az ige és az a bibliai könyv tényleg tartalmazza. Sőt óvakodásra intenek avval a veszéllyel szemben, hogy a kortörténeti és vallástörténeti adatok az Írás tanulmányozójának tekintetét elvonhatják az Igétől és leköthetik ilyen tizedrangú kérdések megfigyelésére. Mégis szükséges, hogy erre vonatkozó ismereteinket se hagyjuk bővítetlenül, mert épen ez mutat ismét egy súlyos különbséget a szekták írásmagyarázati módjával, mely ez adatok ismeretét teljesen kikapcsolva, súlyos tévedéseket és félremagyarázásokot okoz. Ugyanilyen szempontból kell nézni a kommentárok értékét is, melyek közül annak a segítségében lehet csak bízni, mely a Szentírás szavait, magának a Szentírásnak szóhasználatából magyarázza.¹²

3. Nagyon fontos az Írás tanulmányozásában az, hogy e munkában *egyházunk hitvallását* tekintettel kísérjük. Már fentebb utaltunk ennek fontosságára, hogy az egyház hitvallása az a kalauz, mely bennünket az Írás rengetegében eligazít, azért mondhatnánk, eredménytelen az Írás tanulmányozása hitvallásunk ismerete és pedig alapos ismerete nélkül. Az egyháznak ezen hitvallása az Isten igéjén alapul.¹³ de az egyház foglalja azt össze¹⁴ s ennek összefoglalása szerint való hirdetésére az Isten igéjének van a lelkipásztor kötelezve. A hitvallási szempontoknak az Ige tanulmányozásántról való elhanyagolása okozza, hogy olyan tehetetlenek vagyunk a szekták és a katolicizmus ellenérveivel szemben, hogy az Írás tanulmányozása csak bizonyos kedélyi elmélyülést okoz bennünk, de hitünket nem mélyíti, nem szilárdítja s nem szerel fel bennünket azzal a képességgel, hogy a szembenálló álláspontokat az Írásból cáfolhassuk meg. Ennek természetes következménye hogy személyes életünk és hitünk, valamint pásztori munkánk elvesztette fundamentumát, melyet nem az Írásban, Isten Igéjében keres, hanem emberi gondolatokban, vallástörténeti, egyházhistóriai elméletekben, egyéni magyarázatokban s így az Igére hivatkozó ellenfelekkel szemben fegyvertelenül állunk. Szükséges tehát, hogy bibliatanulmányozásunk állandóan összhangban történjék hitvallásaink tanulmányozásával és soha az Írással való foglalkozás közben azokat figyelmen kívül ne hagyjuk. Erre vonatkozó eljárásokat magunk is dolgozhatunk ki magunknak, de felhasználhatjuk azokat is, melyek nagy számmal találhatók.¹⁵ De nagyon fontos, hogy soha dogmatikai tanulmányainkat befejezet-

12. U. o. 49 l.

13. Il. Helv. Hitv. II. t. és Kálvin: Inst. IV. 8:9.

14. Kálvin: Inst. IV. 9:13. Fr. Horn: i. m. 237.

15. L. A hitvallás az életben és a munkában c. cikkem Az Út X. évf. 182 l.

teknek és magunkat egyházunk hitének ismeretében teljesen ké-szeknek ne gondoljuk, hanem használjunk fel minden alkalmat, hogy beljebb hatolhassunk dogmatikai ismereteinkkel Isten ígéje titkaiba.

4. Az Írás tanulmányozásának módszeréhez tartozik annak megállapítása, hogy ennek a tanulmányozásnak *rendszeresnek* kell lennie. Fentebb láttuk, hogy a Szentírást a keresztyén ember és így a ker. lelkipásztor is nem valami mellékes célból és érdekből tanulmányozza. erre neki *egyetlen oka és ebben egyetlen célja van: az, hogy a Szentírásban Isten szólanı kíván hozzája s ő ezt a szót hallgatni és ennek engedelmeskedni köteles.* Mikor tehát az egyház, a legrégebb idıktıl fogva máig, rendeli az egyházi szolgálknak a Bibliával való foglalkozást, nem ad új parancsot, nem is olyan rendelkezést érvényesít, melyet emberek állítottak volna fel, hanem egyszerűen ismétli Istennek azt a parancsát, mely az egész Szentíráson végig folytonosan hangzik: ez az én szerelmes Fiam, Őt hallgassátok! Mert amiképen a Szentírásban Isten szól az ő hıveihez, úgy nem tehetik azok, akik Isten gyermekei s akikben Isten a maga Szentlelke által felébresztette az Ő ígéje iránti vágyat, hogy ne hallgassák azt és ne tanulmányozzák az ő izenetét. Ebbıl következik, hogy mint fentebb is láttuk, a lelkipásztor számára fennáll az a kötelezettség, — és pedig nem emberek, hanem Isten által reá rótt kötelezettség, hogy Isten Igéjét ne szünjék meg tanulmányozni, de épenúgy ezzel együtt fennáll az is, hogy ez a tanulmányozás rendszeres, egész életében tartó, Isten Igéjének megfelelı és hivatásához méltó legyen. Isten ígéje az igazi lelkipásztor számára táplálék, mellyel minden nap él, melyet sohasem hanyagolhat el. Isten a mi lelkünket az Ige által nevei s az annak egyedüli és legigazibb tápláléka. Meggyöngül az egész élet és megerıtlenedik a munka, ha elégnék tartjuk e táplálékkal csak ritkán, csak szüken élni. Nem lehet bibliatanulmányozásnak nevezni azt, amely nem rendszeres és nem alkalmazkodik annak törvényeihez.

Ha most láttuk, hogy a Bibliatanulmányozásnak egyetlen indoka van, és ez Istennek erre vonatkozó parancsa, és hısemmi más indokot keresni nem szükséges, akkor felelhetünk arra a kérdésre is, hogy minek kell a célnak lennie, mely a Szentírás tanulmányozásában vezet. Altalában két célt szoktak erre kitűzni: azt mondják szükséges a Szentírás tanulmányozása azért, hogy ez által *saját magunk* az Isten izenetének megértésében elıhaladjunk, és szükséges azért, hogy Isten izenetét az által másoknak is odavihessük és közvetithessük. Nem vitatjuk, hogy e két szempont kiemelésében mindegyikben van igazság, de állítható az, hogy sem egyik, sem másik, sem együtt a kettı, nem

tartalmazza az Igével való foglalkozás teljes indokát. Ismerhetünk olyan lelkeket, akiknél e két indok közül az első lép nagyon élesen előtérbe. Akik a Bibliát csakugyan a maguk mindennapi táplálékának tartják s mint ilyen használják rendszeresen. Látunk közöttük mélyhitű, a Szentírást minden tettükben és egész életükben szem előtt tartó lelkeket, akiknek beszéde és cselekedete lehelli azt a légkört, mely az Igével való táplálkozásból származik. Mégis ezen lelkek között, — és itt rejlik a kísértés, — találunk olyanokat, akik bár a személyes kegyesség világos példái, mégis munkájukban az Ige parancsa, Isten akarata másokra nem tud hatni, mert mintegy féltékenyen, mások gúnyjától vagy megszólásától félve őrzik az Igéből nyert bizonyosságtételt. Vannak közöttük, akik meglegszenek azzal, hogy egy elmélyedő kegyesség fokára eljutottak, de bizonyosságtételük nem hat ki e világba s környezetükben nem képes semmit sem végezni és felmutatni. Az ilyenek, aminők sokszor a legmélyebb lelkek között vannak, úgy lehet mondani, hogy terméketlen lelkek, akik az Ige kincseit rendszeresen bányásszák ki ugyan, de azokat elzárják és elássák mások elől s ezzel az Igét tehetetlenné teszik abban a körben, melybe őket Isten állította. Ez pedig nemcsak módszerei tévedés, hanem súlyos bűn Isten ígéje iránt.

Viszont látunk másokat, akik a fent említett indoknak második pontját hirdelve, azt vallják, hogy a Szentírás tanulmányozásának az a célja, hogy az által az ember *alkalmassá legyen arra a szolgálatra*, melyre környezetében elküldetett. Az ilyenek között is látunk lelkeket, akikről azt lehetne mondani, hogy kész csatornái a munka áradatának. A Szentírással való táplálkozásukból csak úgy árad az áldás, a tanítás, vigasztalás forrása azokra, akik közt élnek. Képesek és készek mindenkor és bárki előtt bizonyosságot tenni Isten akarata felől és nem vonakodnak felhasználni erre minden alkalmat és időt. Pedig ennek is sokszor tapasztalható súlyos kísértése van. Látunk közöttük olyanokat, — és sajnos a lelkipásztori élet ad erre nagyon sok alkalmat, — akik számára Isten ígéje merő eszköz lett a saját nagyszerű terveik, világjavító elméleteik, vagy egyházújító szervezkedéseik számára. Akikhez a sok használat folytán már olyan közel van Isten ígéje, hogy az az ajkaikon üres szóvá változott, megszokott szólásformává, frázisok rendszerévé, melyekből, mint a fegyverekből, maguk választják ki szakavatott kézzel azt, amit szükségesnek ítélnék. Hol van, hová lett itt Isten ígéjének szentsége, hová lett az a hatalom, melyről remegve szólnak a próféták, melyről az Úr azt mondja, hogy egyetlen pontocska el nem veszhet belőle? Elveszett, kihullott, a frázisok és készre szabott emberi eszközök árjában, mert Isten szavát nem hallani ott, ahol emberek kiabálják bele a maguk bölcsességét

a világba. Alig van lelkipásztor, aki, ha megvizsgálja magát, ne tapasztalt volna valamit ebből a kísértésből, ahová vezet az, ha Isten ígését azért tanulmányozzuk, hogy a munkában alkalmabbak legyünk.

Mindkét állítással szemben világosan kell látni, hogy a *Szentírás tanulmányozására minket sem egyéni ker. életünk tökéletesedésének, sem lelkipásztori munkánk sikerének érdeke, hanem Isten akaratának parancsszava kell, hogy vezessen.* Isten szól, nekem hallgatnom kell, mit mond, ez az egyetlen indok, mely megóv az Ige tanulmányozásában minden emberi cél belevegyítésétől, minden eszközimádástól, de minden érzelmi csalódástól, hangulatváltozásokon való kétségbeeséstől, és ráirányít egyenesen Isten szentséges ígéje iránti kötelességemre. Isten szól hozzám, nekem hallgatni kell mit mond, Isten az Ő ígében parancsol nekem, az én kötelességem az engedelmeskedés, akár tesszik, akár nem, akármit érzek, vagy gondolok. Ha engedelmesen kinyitottam szívemet Isten ígéje előtt és ha csak arra irányítottam elmém gondolatait és kezeim munkáit, amit Isten abban parancsol nekem, akkor igenis megtörténik az, hogy az Ige tanulmányozása által Isten nemcsak engem visz előre az Ő akaratára ismeretében és a neki való engedelmisségben, hanem kegyelmesen felhasznál arra is, hogy másoknak üzenjen általam. De hányiveti emberi okoskodásokat az Ő akaratára gyanánt nem igazol és emberi hangulatok szerint a maga ígését nem változtatja. ~~Ha tehát azt kérdezzük, miért kell a Szentírással foglalkozni? erre azt kell felelnünk, azért, mert Isten azt kötelességünké tette, mert abban akarja velünk a maga akaratát közölni, hogy annak engedelmeskedjünk. Ha így foglalkozunk az Igével, egyrészt saját magunk ker. életét tápláljuk, másrészt megkapjuk benne azt az üzenetet, melyet Isten rajtunk keresztül másokkal közölni akar.~~

5. A következő kérdésünk tárgyát azon eljárások képezik, melyeket a Biblia tanulmányozásában követnünk kell. A mi református keresztyén hitünk vallja a Biblia egységét, azaz vallja azt, hogy a Biblia, noha egyes könyvekből áll, s e könyvekben részek és versek vannak, mégis nem annyi meg annyi könyv gyűjteménye, hanem egy könyv s mint ilyen egység. A Bibliának ezt az egységét nem, mint egy más könyvnek, a logikai kapcsolat adja, mely az egész könyv tartalmában feltalálható lenne, mert ilyen szoros tartalmi logikai egysége a Bibliának nincs, amivel nem azt állítjuk, hogy ne lennének a Bibliának olyan átvonuló tartalmi kapcsolatai is egyes könyveiben. Nem is azért egység a Biblia, mintha egy szerző műve volna, mint ahogy egy szerző különböző munkáin is mindig a gondolatoknak, korszellemnek stb. bizonyos egysége vonul át. A Biblia egységét nem

is az adja, hogy egy korban keletkeztek volna a részei, mert tudjuk, hogy ez nem így van. A Biblia egységét a benne levő kijelentés alkotja, az teszi egységessé s a Bibliát ennél fogva nem is láthatja más egységes könyvnek, csak aki benne Isten kijelentését látja, ezt pedig csak az láthatja, akinek ezt a Szentlélek megjelenti. A Bibliát tehát nem lehet egységes könyvnek s egységnek látni, csak a Szentlélek vezetése mellett. Ha pedig a Biblia így egység, akkor szükséges, hogy a Szentírás tanulmányozásában erre építsünk. A tanulmányozásnak egyik eljárása tehát az kell, hogy legyen, hogy a *Szentírást összefüggőleg*, a benne levő kijelentés szerint tanulmányozzuk. De ez egység mellett a Bibliában egyes könyveket látunk, melyek koruknál, esetleg szerzőiknél, gondolatmenetükönél fogva, külön egységet képeznek, anélkül, hogy ezzel megbontanák a Szentírás egész egységét. Úgy kell ezeket a könyveket tekintenünk, mint amelyekben a kijelentés egységének üzenete egy bizonyos módon és formában szól hozzánk, melyekben ez a kijelentés nem a másik tartalmával ellenkező, hanem azt kiegészítő formában jelenik meg. A Biblia tanulmányozója nem zárkozhatik el tőle, hogy ezeket az egyes könyveket külön tanulmány tárgyává tegye s bennük a kijelentésnek azon formáját és vonását vizsgálja. Ezért szükséges másodszer a Bibliának *könyvek szerint* való tanulmányozása. Végül, a Biblia könyvei egyes igékből állanak, Ezek a bibliai igék, vagy helyek épen úgy tartalmazzák Isten Igéjét, mint a Biblia egyes könyvei, épen úgy nem állíthatók egymással ellentétbe. Ami ellentét emberi szemmel látszik közöttük, az a mi emberi ítéletünk tökéletlenségéből származik, abból, hogy Isten szavát nem abban halljuk eléggé, nem vagyunk elég engedelmesek iránta. Ezért nem mondhatjuk a Biblia egyetlen helyéről sem, hogy az nem Isten Igéje, hogy abban nincs Isten kijelentése, sőt azt kell mondanunk, hogy a hit számára mindenben rejlik ez a kijelentés s minél jobban halad valaki a hitben, annál több hely lesz számára Isten Igéje tartalmazójává.¹⁶ A Biblia minden versében tehát a Szentlélek tárja fel előttünk a kijelentés csodás titkait, ezért nemcsak jogosultak, de kötelesek vagyunk a Szentírás tanulmányozásában *az egyes versekre, vagy azok összefüggő szakaszaira* is kiterjeszkedni. Ez a három eljárás: a Biblia összefüggő egységes tanulmányozása, egyes könyveinek tanulmányozása és versenkénti, vagy szakaszonkénti tanulmányozás egymással nemcsak nem ellenkeznek, hanem egymást egyenesen kiegészítik és feltételezik. Nem lehet egyik módon sem egymagában kielégítő eredményre jutni, szükséges, hogy mindegyiket kövessük.

Hogy ezeket *hogyan* kell véghezvinnünk, arra nézve röviden

16. Fr. Horn r. m. 220. l.

a következőkre lehet rámutatni. Azért röviden, mert a Biblia tanulmányozásának módjait még ember ki nem merítette, azok előtt, akik vele foglalkoznak, mindig új utak és módok nyílnak meg, a már ismerteken kívül, azon általános módszerei elvek alapján, melyekre itt rámutattunk.¹⁷ Az első módra vonatkozólag ki kell emelnünk azt, hogy ez a mód az, melyre a lelkipásztornak s mindenkinek, aki az ige tanításával foglalkozik, legtöbb gondot kell fordítania s benne legmélyebben el kell mérülnie. Az ilyen eljárás útján arra kell törekednünk, hogy azokat a nagy tetteit és tényeit a ker. életnek, melyek a Bibliában előfordulnak, a Bibliából megértsük, azoknak jelentésében elmélyedjünk. Nagyon áldott és termékeny tanulmányokat lehet így végezni. Csak egy pár példát ezekre. Gondoljunk rá, hogy végigkeressük az egész Szentírásban ennek a gondolatnak tartalmát: hit. Látjuk ezt a kifejezést előjönni az Ábrahám történetében, aki hitt Istennek és ez tulajdoníttatik neki igazságul, s Ábrahám példájában látjuk a hitnek azt a vonását, mely Isten szavában, ígéretében föltétlenül bízik s attól semmi látszólagos lehetetlenség el nem tántorítja, s végig az egész Szentíráson, egészen az utolsó helyig, ahol a Jelenések könyvében a hívőkre váró dicsőség és uralom van leírva. Így lehet végigvizsgálni a kegyelem, a bűn, a megigazulás stb. különböző megnyilvánulásait és formáit, vagy eseteit az egész Bibliában. Össze lehet gyűjteni a Biblia egyes személyiségeinek imádságait s azokból megállapítani az imádság lényegét, követelményeit, jelentőségét. Vagy végig kísérhetjük a Biblia egyes alakjait, akiknek jellemét, Istennel való viszonyát, Istenben való élete törvényeit és vonásait vizsgálhatjuk. Egy ilyen tanulmány, minél alaposabb és komolyabb, nemcsak saját életünkre bír nagyon nagy hatással, de elképzelhetjük, hogy meg tudja eleveníteni egész munkánkat. Ezen kérdések és bibliai alakok közül a legtöbb olyan, melyről szóló tanulmányunk eredményeit örömmel hallgatja a gyülekezet s e tanulmányok rávezetik a gyülekezet tagjait is arra, hogy sokkal többet lássanak meg Isten Igéjéből, mint a vásárnapi prédikációk nyomán egy teksztus alapján eddig megláttak. Izgatóan érdekes, nem emberi szempontból nézve, egy ilyen tanulmány, ha jó elő van készítve, bibliakörben, melyet egészen magával tud ragadni és egészen aktívra tud tenni, ha egy ilyen tanulmányi kört csinálunk.

A Biblia egyes könyveinek tanulmányozása ezeket a kérdéseket most közelebbről és mélyebben mutatja fel számunkra. Ennek végzésére birtokában kell lennünk, vagy el kell készítenünk az illető könyv pontos vázlatát és beosztását. Ennek a hiánya az oka, hogy nem ismerjük jól a Bibliát, mert nem tudjuk,

17. Mott R. J. Bible study for personal spiritual growth. XIV. Kiad. N. Y. 1925.

hogyan az egyes könyvek miről szólnak és mi a gondolatmenetük. A Bibliában minden könyvnek megvan a maga speciális üzenete és ezt kell bennünk megtalálni. Az egyes könyvek keretein belül is nagy tere nyílik a tanulmányozásnak. Fel lehet keresni a I—II. Kor. levélből azokat az adatokat, melyek a gyülekezet állapotára, tagjaira, azok külső és belső rajzára vontkoznak. Össze lehet állítani a Pál leveleinek bizonyosságtételét a feltámadásról. Ha így, elkészítve a beosztását az illető könyvnek, foglalkozunk vele, az a bibliai könyv megelevenedik a kezünkben, észreveszünk benne olyanokat, melyeket eddig nem láttunk meg. Nagyon értékesek az olyan tanulmányok, melyek így juttatnak hozzá bennünket a Biblia egyes könyvei megismeréséhez, és különösen azért, mert közelebb visznek a Bibliához.

Végül szükséges ezek mellett a Szentírás *versenkénti* tanulmányozása is. Ez alól a ker. ember épenúgy nem huzhatja ki magát, mint az előbbieknél. Csakhogy míg az előbbieknél a szó köznapi értelmében véve inkább tanulmány-jellegű van, addig a versenkénti és szakaszonkénti bibliatanulmányozás a személyes épülés egyik leghatalmasabb és nélkülözhetelen eszköze. Itt fordítjuk a figyelmünket különösképen arra az igére, mely által Isten akkor akar szólni mihozzánk és keressük benne Istennek a mi számunkra adott parancsát. Csak felületes és világias lélek tarthatja ezt szükségtelennek vagy feleslegesnek és mondhat le erről könnyedén. Az ilyen tanulmányozás percei, vagy órái azok, mikor a lelkiasztor lelke megtelik Isten üzenetének dicsőségével és erőivel. Az ilyen tanulmányozásra leghelyesebb egy vezérfonalat venni használatba, melyet akár saját magunk készíthetünk, akár mások. Ma már ilyenek, még magyar nyelven is nagy mennyiségben állnak rendelkezésre. Mindenesetre hangsúlyoznunk kell, hogy nagy szüksége volna tudományos theologiai irodalmunknak olyan exegetikai művekre, bibliai lexikonokra, klasszikus kommentárok, elsősorban a Kálvin kommentárai közrebocsátására, melyet a tudományos alapon való tanulmányozást tegyék lehetővé, s nagy szüksége volna egyházi irodalmunknak olyan építő művekre, melyek a Biblia egyes könyveivel foglalkozva, bevezessék a Biblia tanulmányozóit, kiknek száma hála Istennek évről évre szaporodik, az Isten igéje tanulmányozásába. Az ilyen építő könyvek kiadása elsőrendű kötelessége egyházunknak s ezektől sokkal többet várunk, mint akármilyen szépen megírt, egyéb jellegű munkáktól. Amint a reformáció idejében a Biblia tanulmányozását és olvasását lehetővé tevő és megkönnyítő munkák nagyon jelentős szerepet vittek a reformáció munkájában, ma is ilyenekre van elsősorban szükségünk. I. L.

A mi utunk.*

Makkai Sándornak ez a legújabb könyve, mely 1926 óta mondott és irt beszédeit és cikkeit tartalmazza, s mely a sepsiszentgyörgyi Székely-Mikó Kollegiumnak van ajánlva, egyike a szerző leggazdagabb tartalmú könyveinek. A legnagyobb részt benne az egyházi beszédek teszik (20) melléje 6 beszéd és előadás, 9 temetési beszéd csatlakozik. Az egyházi beszédek legnagyobbbrészt ünnepek, a beszédek között található a püspökké választásakor az egyh.-ker. közgyűléshez intézett beszéd, mely Makkai Sándor püspöki programjának kifejezése, két predikáció a nagyenyedi és brassói nagyhét alkalmával, egy cikk Vajda János zületése 100 éves fordulójára, egy előadás theologus konferencián (A mult értéke) és egy akadémiai estélyi előadás (Közönség és irodalom). A temetési beszédek közül az első a Nagy Károly püspök temetésekor mondott, mellette több, mindenki által ismert személyiség koporsójánál (Fejes Áron, Gáspár János. özv. Bartók Györgyné, gr. Bethlen Odön, gr. Bethlen Odönné) hirdette az igét.

A Makkai Sándor gazdag írói munkásságának (a kötet végén fel vannak sorolva szerző összes munkái, melyek száma 38 művet tesz ki) értékes gyümölcse ez a kötet. Isten azt a gazdag adományt adta a szerzőnek, hogy az evangéliumot nemcsak tisztán és elegyítetlenül, hanem olyan formában is tudja hirdetni, mely anélkül, hogy az igét elhomályosítaná, azt világossá és láthatóvá teszi a lelkek előtt. Igehirdetésének súlyához és mélységéhez ez az adománya előnyösen kapcsolódik s képessé teszi arra, hogy a legmélyebb gondolatot is közel hozza hallgatóihoz. Néhol egy találó, szellemes szemlélet köré helyezi el az Ige tartalmát (Zakeus), másutt azt a kapcsolópontot az anyaszentegyház vagy társadalmi élet egy jelensége (A beteg gyermek) vagy a keresztyén élet egy problémája ad a (Különbség van . . .). Ez az eljárás képessé teszi arra, hogy az igét mindig ahoz a gyülekezethez vigye közel, melyhez szól s számoljon azon gyülekezet szükségével s azokra adja meg a feleletet. Ezért az igehirdetése mindig találó, nincs olyan predikációja, melyben ne érezné találva magát, hitében,

* Elmékedések, beszédek, előadások, temetési beszédek, cikkek. Irta: Makkai Sándor. Az „Ifjú Erdély” kiadása. Kolozsvár. 1929. (300 oldal. Ára 200 lei.)

világnézetében, éleformájában a gyülekezet, vagy legalább annak azon rétege, mely az ígét saját magára alkalmazva szokta hallgatni. S ha nem is ért vele egyet, elragadja és lefegyverzi az igehirdető érvelése, szemléleteinek világossága, kifejezésének könnyedsége. Az ige alapján kifejtett alapgondolatának olyan erővel tudja a hatalma alá állítani a hallgatókat, hogy azok ezt az alapgondolatot nem tudják elveszíteni maguktól. A textus-kezelése ment minden nehézkességtől, világos és alapos exegesis támogatja a textus kifejtésében. Alig van textus, melynek ne használná fel minden vonását s ne látná meg a legtávolabbi és legmesszebbmenő következményét is.

A Makkai Sándor beszédei tartalmukban is, szinte egytől-egyig valami újat, meglepőt tartalmaznak, s mivel minden beszéde egy alapgondolat kifejtése, tételeiből csaknem egészen össze lehet állítani a szerző theol. világnézetét és hit. állását is. Kipótolják ezt a kötet nem egyházi beszédből álló darabjai, s ezeken át világosan előttünk áll a szerző egész gondolatvilága. Ez alól csak a temetési beszédek közt van néhány kivétel, de itt is a Nagy Károly püspök feletti az Isten ígéje szolgájának, a Fejes Áron feletti, a keresztyén tanítómesternek evangéliumi fényben való megvilágítása. A Péter Károly és Gáspár János felett tartott beszédek szép példái annak, hogyan lehet Isten ígéje tükrében egy ember egész lelki alkatát, annak legjellemzőbb vonásait megrajzolni. Az előadások között „A mult értéke” című a nemzet történelmi és jövőjéről, mely megvilágítással megrajzolt képében a magyar nemzet egész életprogramját, „A mi utunk” című az egyház és felekezetek viszonyának evangéliumi alapon álló megállapítását, „A mi megmarad” címmel a sepsiszentgyörgyi kollegium volt tanítványai találkozásán tartott beszéd az igazi református iskola lényegének, feladatainak pompás beállítását adja.

Nincs itt hely arra, hogy ebből a kötetből, bármennyire teljes képet is ad a Makkai Sándor világnézetéről, annak képét megrajzoljuk, mert azt az ő többi munkái alapján kell megtenni. Dogmatikai állásfoglalása rajzát sem akarjuk e kötet alapján adni, mert erre a célra csak e kötet, melynek darabjai inkább a gyakorlati keresztyén élet és az egyház munkája kérdéseivel foglalkoznak, nem elegendő forrás, mégis jelezniük kell főbb pontjaiban azt a gondolatvilágot, mely e kötetben foglalkoztatja, inkább azért, hogy a munkában rejlő gazdag anyagról fogalmat alkothassunk.

Gondolatai középpontjában az egyházi, nemzeti élet, az egész világ megújulásának tétele áll. Isten próbája alatt vagyunk, az egyén, a nemzet, az egyház, az egész keresztyén világ. Ezt az időt úgy kell néznünk, mint kegyelmi időt, („Lelki éhség”)

melyet Isten arra adott, hogy meglássuk azokat, amelyek üdvösségünkre szolgálnak. Jelen megpróbáltatásaink nemcsak bűneink igazságos büntetése, de egyúttal előkészítés arra, hogy Isten szavát engedelmesen meghalljuk („Ütkésztés“). Az a reménysége a világnak, hogy Isten ébreszt lelkeket, akik engedelmeskednek neki. („Megtartó reménység“) az újjászületett ember a nemzet és az egyház reménysége („Szegény magyarok Karácsonya“). Az ebben rejlő erő, Istennek újjászületett lelkekben munkáló ereje tart meg, az olyan lélekben lehet bizalmunk, amely elszakadt a világ örömeitől („A beteg gyermek“, „Különbség van . . .“). Ezért súlyosan ostromozza nemzeti, egyházi életünkben azokat a hazugságokat, amelyek azt csak névleg teszik keresztényé, de a Krisztustól távol tartják, a világgal megalkuszna és emberi gondolatok és tervek eszközévé akarják sülyeszteni Isten akaratát. („Gyermekáldozat“, „A beteg gyermek“, „A világ vége“ stb.) Megdöbbenően rajzolja a hazugság következményeit az egyházi és egyéni élet hamis világnézeteknek való hódolásában („A világ vége“). Ezért az egyház feladata és egyetlen feladata Isten Igéje tiszta hirdetése („Lelki éhség“), a teljes és csonkítatlan hit vallása („A világ vége“) s vallja, hogy „nem kimesterkedett programok“ kellenek, hanem „nyitott lelkek, alázatosan figyelő szívek, akik meghallják és megértik az élő Isten parancsoló akaratát.“ („Beszéd a püspök-választó közgyűléshez“) Az egyháznak a hitbeli alapra kell helyezkednie („Ütkésztés“.) Ezért a bajok és próbák okát sem külső körülményekben kell keresni, („Karácsonyfa“) hanem a belső akadályok ellen kell küzdeni. („Gyermekáldozat“). Az ifjúságban van a jövő, egy olyan ifjúságban, amely az igazságszeretettel és a szeretet igazságával van fölékesítve. („Karácsonyfa“). A gyermek nevelésében is azt a szeretetet hangsúlyozza és követeli, a félelem és gyűlölet pedagógiájával szemben. („A nagy ajándék“) Azért van szükség rá, hogy az intézményeket és munkákat belső életerő töltsen meg. („Szegény magyarok karácsonya“.)

A Makkai Sándor e kötetének különösen az a jelentősége, hogy minden beszéde úgyszólván egy pillérét alkotja annak a mély programnak, mely úgy életének, mint püspöki munkájának belső alapját képezi. E beszédekkel épen úgy, mint most az egész kötettel is, az a célja, hogy ezt a programot az anyaszentegyház minden tagja világosan lássa, hogy annak megvalósításában vele együtt munkálkodhassék. Kívánjuk, hogy azt a célt, Isten anyaszentegyházának az Ige szolgálatában való együttes munkáját ez a kötet is szolgálhassa.

I. L.

Egyházi Szemle.

A nagykárolyi napok.

A Nagykarolyban tartott nagyhétnek részletes ismertetését bizonyára közlik egyházi lapjaink, az ott elhangzott előadásokat pedig a nagyhét Emlékkönyve fogja tartalmazni. Így nem is terjeszkedünk ki annak lefolyására és az ott elhangzottak részletes ismertetésére, csak egy pár olyan megjegyzést akarunk azon napok emlékeihez fűzni, melyek talán indítani fognak az ott nyertek öntudatosítására.

Az egyik, ami kétségtelenül nagy jelentőséget adott ennek a konferenciának, az *erdélyi és királyhágómelléki kerület* lelkészeinek és ez által gyülekezeteinek találkozása volt. Nem csoda, hogy hangok hallottak arról, hogy kívánatos volna e konferenciák állandóan ilyen módon való megtartása. Mert ez a találkozás többet mutatott annál, hogy meg kell ismernünk egymás lelkét, többet annál, hogy a két lelkészi karnak közös érdekei vannak, többet a zsinati munkálatokra való közös készültségénél, azt mutatta meg, hogy közös megbízásunk van s hogy itt ezen a földön a két egyházkerület, vagyis az egyetemes romániai magyar református egyházra bízta Isten azokat a feladatokat, melyek által szolgálatni kívánja általunk a maga dicsőségét. Hogy ezt a célt sem az egyik, sem a másik egymagában nem fogja tudni megoldani, mindkettő testvéri együttműködésére van szükség. Meg kell tehát látnunk, és a munkánkban is érvényesítenünk kell azt a gondolatot, hogy amint a királyhágómelléki egyházkerület felelős értünk, ezt a felelősséget, talán nagyobb mértékben, mi is hordozzuk s ez alól nem lehet kimenekülnünk. Akárminő nagy történe mi és szellembeli különbségek választanak el bennünket egymástól, azon kell dolgoznunk, hogy összekapcsoljon a közös cél világos látása és áldozatos munkássága. Mindkettőnek meg kell újulnunk és alkalmassá lennünk az evangélium tiszta hirdetésére és ez a megújulás nem osztályok érdekközösségében, nem egyes ad-hoc kérdésekben való összefogásban, hanem Isten előtt való együttes megalázkodásban és az Ő akarata előtt való közös meghajlásban áll. A zsinat csak megkezdi ezt és külső szervezetben végzi el az alkotandó törvények által, a belső életben és munkában újból és újból fognak ki-termelődni azok az alkalmak, amelyeket Isten arra szánt, hogy

az egész egyetemes egyházzal végeztesse el a maga akaratát. A helyi misszió, a regáti munka, a külmisszió, a biblia- és iratterjesztő munkában kell együtt szolgálnunk Isténnek, ha egyáltalában keresni akarjuk a belső kapcsolatot a két kerület között. A történelmi és szervezeti kapcsolatokon túl ezek fog-
nak mindennél jobban összekovácsolni bennünket. Az egymás megismerése így lesz nemcsak külső megegyezés, hanem a Szentlélekben való komoly találkozás. Ez volt ennek a közös konferenciának talán legvilágosabb és legáldottabb üzenete.

A másik ilyen nagyjelentőségű dolog volt a *Károlyi Gáspár Társaság* megalakulása. Bár ez ma még nem ment túl a megalakulás hivatalos proklamálásának formalitásain, s annak célkitűzését, s főképp komoly munkásságát ezutánra kell várunk, mégis le kell szögeznünk azt, hogy egy ilyen társaságra csak akkor van szükség, ha az nem más meglevő társaságok célkitűzéseivel akar versenyezni, hanem speciálisan református, egyházi célt tűz maga elé. Az elmúlt évek tapasztalatai arra tanítanak bennünket, hogy a representáló, külső szervezetükben magukat kiélő társaságokból elég volt, ilyenekre itt nekünk nincs szükségünk. De igenis égetően szükség van egy olyan társaságra, mely azt a minden más szervezet által elhanyagolt munkát, az egyházi irodalom fejlesztését és legfőképpen a Biblia terjesztését végezze. Egyházi iratterjesztésünk már van, ennek társasági alpra való helyezése nem kívánatos, munkaköre, az építő iratok kiadását és terjesztését végezni, elég nagy ahoz, hogy munkát adjon neki. Szépirodalmi könyvekkel túlon-túl el van halmozva az erdélyi magyarság, annyira, hogy aki ilyeneket ír és ad ki, a legtöbb esetben felesleges munkát végez. Két dologra van szükségünk égetően: a theol. irodalom felkarolására és a Biblia terjesztésére. Most, amikor a Biblia iránti érdeklődés hatalmasan megnőtt egyházunkban (hogy másutt is, azt a kath. egyház által kiadott kis újszövetségi részlet mutatja), mikor a legsúlyosabb dogmatikai kérdések iránt nem felületes értelmi, hanem nagyon mély belső érdeklődés mutatkozik (ismerünk olyan fiúkat és vas. isk. vezető s bibliakörös leányokat, akik a Kálvin Institúcióját olvassák) súlyos felelőssége egyházunknak, hogy a Biblia tanulmányozását megkönynyítő és egyházunk hitét tárgyaló könyveket adjon ki. Hogy csak egy párat említsünk ilyenekből, szükséges lenne egy bibliai földrajz, a Biblia ismertetése művelt emberek számára, egyes könyveinek feldolgozása, meg kellene csinálni Kálvin Institúciójának egy rövidített és világiak kezébe is adható kiadását, énekszerzőink életrajzát, énekes könyveink történetét, egy magyarázatos Heidelbergi Kátét, a Kálvin kommentárainak kiadását stb. stb. Itt van szükség a Károlyi Gáspár társaságra.

Végül nagy jelentőségű volt a nagykárolyi ünnepnapokra az a tény, hogy a *magyarországi ref. egyház képviselői* közül többeket láthattunk ott vendégül. Bizonyos, hogy romániai ref. egyházunk és a magyarországi testvéregyház között nemcsak országhatárok, de ezek mellett más körülmények miatt is napról-napra növekedő különbségek vannak. Más életkörülmények, más részlefeladatok, a munkában egészen más módszerek alkotják e különbségeket. De mint a világ bármely más ref. testvéregyházával s a nyelv közössége által szorosabban is egynek érezzük magunkat velük a hitben és Isten dicsősége szolgálatában. Kérjük Istent, hogy ezen és ezutáni találkozásunkból az Ő országára előhaladás és nevére dicsőség származzék.

A nagyhét rendezése és lefolyása tekintetében csak egy pár megjegyzést kell tennünk. Ismét szükségesnek látjuk hangsúlyozni azt, amit már említettünk a tordai összejövetel kapcsán, hogy a nagyhetek tudományos igényei sajnos az utóbbi alkalmakkor nem voltak eléggé kiemelve. E nagyheteknek, melyek tulajdonképpen a lelkészi kurzusokból nőttek ki, nem szabad elhanyagolni a lelkészek tudományos továbbképzésének gondolatát, sőt épen itt kellene nagyon megragadni arra az alkalmat. Ezért a tudományos előadásokat úgy kell beosztani, hogy azok ne nyilvános és a gyülekezet előtt tartott beszédek legyenek, hanem csak a lelkészek számára tartott tanulmányok, melyeket esetleg megbeszélés is követhessen. Semmiképpen sem szabad lemondani arról, hogy a mai időkből, mikor a külföldi tud. irodalomtól a lelkészi kar el van zárva, ezek az alkalmak pótolhassák ezek hiányát és legalább előadások útján informálják a lelkészi kart a theol. tudomány kérdései felől. Ha az első lelkészi kurzusok ezt az alapvetel elismerték és érvényesíteni akarták, nem szabad visszafelé mennünk s még arról is lemondanunk. Hogy lelkészeink — és tanítóink is — milyen tudományos felkészültséggel rendelkeznek, nagyrészen függ attól ezutáni lelkipásztori munkánk sikere s arravaló alkalmasságunk. Nem képezhet akadályt az, hogy a helyi gyülekezet s a konferenciára esetleg egybegyűlt nők szintén érdeklődnek bizonyos kérdések iránt, hiszen ezek számára ugyanazon órában lehet, sőt szükséges külön előadásokat vagy megbeszéléseket tartani.

Ugyanez az eljárás szükséges a délutáni konferenciákon is. Ma már túl vagyunk azon, hogy a résztvevőket egy minenki számára egységes lelki eledellel tápláljuk, sőt annyira differenciálódtak a szükségek és élet és munkaproblémák, hogy a sikert nem a legáltalánosabb, hanem a legspeciálisabb kérdések megtárgyalásától várhatjuk. A délutáni konferenciákra vonat-

kozólag is tehát, — melyeknek témái itt nagyon általánosak és túlságosan tágak voltak arra, hogy egy kérdés részletes tárgyalásában eredményes megbeszélést érthettek volna el, — jogosult az ott elhangzott azon kívánság, hogy a konferenciák zártkörűek legyenek. Ugyanezen időben hasonló konferenciákat és megbeszéléseket kell tartani mások részére is, így eltereljük onnan a nem-lelkészi hallgatóságot.

Végül a bibliaórákat nemcsak keveseltük a konferencián, de azt a beosztást, hogy minden bibliaórát más és más vezesse, a bibliatanulmányozás sikerére vonatkozólag veszedelmesnek tartjuk. A bibliaóra célja az, hogy abban az órában a lelkészek együtt merüljenek el Isten ígéje tanulmányozásába, s mindenki tudhatja, milyen nagy szükség van erre és az imádkozásban való közös megjelenésre Isten előtt. Ehelyett az idő rövidsége a közös imádkozást egészen lehetetlenné tette, a bibliaóra pedig volt eset, hogy a hozzászólást nemcsak nem vették szívesen, hanem egyenesen kifogásolták. Így ez lehetett egy kedves áhítat, egy találó reggeli prédikáció, de nem volt bibliaóra. Jövőre szükséges, hogy a régi gyakorlat állíttassék vissza, a bibliatanulmányozásra kellő időt hagyva. Hiszen mégis csak úgy áll a dolog, hogy a Bibliával való együttes foglalkozásnak kell a konferencia legtermékenyebb és legnagyobb alkalmainak lennie.

A nagykarólyi konferencia áldásaiért, tanúságaiért, meleg és bensőséges együttléteért őszintén hálaát kell adnunk Istennek és kérni, hogy ezután összejöveteleinket is áldja meg Szentlelke dicsőséges jelenlétével.

I.

Az Ifjúsági Keresztyén Egyesület Szénior Osztályának határozatai.*

1. Az I. K. E. Sz. O. megjelent tagjai — részint az egymás hite által való épülés, részint a tudományos theológiával való lépéstartás érdekében — elhatározzák a jelentősebb magyarországi, angol, német és francia tudományos theologiai folyóiratok és egyházi szemlék közös pénzen, csoportos használatra való megrendelését. A folyóiratok és megrendelők összeírásával s általában az egész terv végrehajtásával Biró Mózes szénior tag bizatik meg. A konferencia felhívja részvételre a Sz. O. távollevő tagjait.¹

* Vizaknán 1929. július 25. napján tartott konferencián.

¹ Erre vonatkozólag a felhívás a tervezet elkészítése után valamelyik vagy több egyházi lapban meg fog jelenni.

2. Az I. K. E. Sz. O. megjelent tagjai égetően szükségesnek látják egy egész éven át (legalább havonta egyszer) megjelenő s erdélyi ref. egyházunk minden papjához-hívéhez egyaránt szóló ú. n. gyülekezeti lap kiadását. Tudva azonban, hogy ilyen törekvés áll a már régóta megjelenő „Harangszó” c. néplap mögött, a Sz. O. kimondja, hogy kész szívvel-lélekkel melléje állani s azt anyagilag és szellemileg (terjesztés és cikkírás által) teljes erejéből támogatni, mihelyt a „Harangszó” egy egyetemes gyülekezeti lap igényével lép fel és egész éven át megjelenik. A konferencia reméli és kéri ehéz a távollevő széniortagok hozzájárulását. Felajánlott segítségét pedig a Sz. O. megbízottja útján tudomására hozza a „Harangszó” nt. Szerkesztőségének s mihelyt az, a fenti alapon, bármilyen formában elfogadtatik, haladéktalanul munkához lát, hogy a Harangszót — legalább saját munkaterén — egyetemes református lappá tegye.

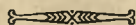
3. Az I. K. E. Sz. O. megjelent tagjai Isten Országának a pogány testvéreink közti szolgálatában (külmisszió) részt óhajtván venni, szükségesnek látták a) egy külmissziói tájékoztató füzet kiadását, mellyel a Sz. O. vezetősége megbizattk; b) felhívni minden széniortagot s általában mindenkit, aki velünk együtt vállalt akarja pogány testvéreink gondját, hogy f. évi október hó 15-ig Bedő Béla ref. lelkész címére (Zăbala-Zabola, j. Treiscaune-Háromszék m.) írja meg, hogy a Isten Lelke által — mit tesz a külmisszióért.²

² Lásd a felhívást a Ref. Lelkészek Lapja szept. 15-iki számában s lapunkban a Vasárnapi Iskola mellékletben.

VASÁRNAPI ISKOLA

AZ „ÜT“ ÁLLANDÓ MELLÉKLETE
VASÁRNAPI ISKOLAI VEZETŐK RÉSZÉRE.

MEGJELENIK HAVONTA.

EGYES SZÁM ÁRA 2 LEI.

III. ÉVF. 7. SZ.

1929. SZEPT. HÓ.

Az ifjúság vallási oktatásáról.

„Az Úr az Ő ószövetségi népének lelkére kötötte, hogy az ifjúságot a legnagyobb gonddal és idejekorán helyesen tanítsák, sőt határozottan megparancsolta, hogy azt az Ő törvényére oktassák és neki a sákramentumok litkai magyarázzák. (II. Móz. 12: 26—27. 13: 14. V. Móz. 4: 9—10. 6: 7.) Mivel pedig az evangéliumi és apostoli iratokból világos, hogy az Isten az Ő újszövetségi népére is nem kevésbé ügyel, amennyiben nyilván bizonyosságot tesz erről aképen szólván: Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket, mert ilyeneké a mennyeknek országa (Márk. 10: 14.), tehát igen helyesen cselekesznek az egyházak lelkipásztorai, akik az ifjú nemzedéket korán és szorgalmasan oktatják, lerakván a hit első alapját és hiven tanítván vallásunk elemeit, magyarázva Isten tiz parancsolatát, az apostoli hitvallást, az uri imádságot, a sákramentumok lényegét és vallásunk más ilyenmő alapelveit és főbb hittételeit. Az egyház bizonyítsa be e részben is hitét és buzgóságát azzal, hogy a gyermekei helyes nevelésben részesülnek.“ II. Helvét Hitvallás. XXV. rész. 1.

Őszi feladatok a vasárnapi iskolában.

Bár a vasárnapi iskolának a nyár folyamán sem kell szünetelnie, sőt a nyár idejét sok olyan dologra lehet felhasználni, melyek a munkának előhaladására vannak, mégis a legtöbb helyen kevés létszámmal dolgozó nyári munka után a szeptember és az ősz új feladatok és új megindulás elé állítja a vasárnapi iskola munkáját. Sokszor az egész évi munkára károsan hat ki az a tény, hogy az ősszel, mikor a gyermek-sereg iskolába megindult, nem tudtunk elég gondot fordítani a vasárnapi iskolában is egy alaposabb és komolyabb megindulásra. Az egész évi munka eredménye azért nagyon függ a szeptemberi megindulástól.

Első teendőnk ilyenkor a gyermekek újból való összeszedése. Akik nyáron nem voltak itthon, vagy munkájuk és más akadályok miatt nem vettek részt a vasárnapi iskolában, azokat kell most összegyűjtenünk. Figyelemmel kell kísérni először is tehát a múlt évi névsorunkat. Kik azok, akik az előző évben jártak közül a nyáron elmaradtak, ezeket most újból meg kell szerezni. Felhívjuk őket, hogy vasárnapi iskolába ezentúl is jöjjenek, utána nézünk nem hátráltatja-e őket valami, külső körülmény, szegénység, távollakás, egyéb külső okok, vagy nem akadályozza őket belső akadály, barátok, akik leuntatták őket, idegen befolyás, szülők tilalma, személyes akadályok. Ha ezek fennállának, igyekszünk megkeresni a módokat ezek leküzdésére, visszanyerni őket, meglátogatva mind egyiket. A másik lépés, növelni a vasárnapi iskolások számát azokkal, akik most jönnek először iskolába. Ezeket is felkeressük, szót vetünk esetleges akadályokkal, gondot fordítunk rá, hogy a vasárnapi iskola felé vágyakozva tekintsenek. A harmadik lépés, azok figyelemmel kísérése, akik a múlt évben még iskolába jártak, de ez évben onnan kimaradtak, akár azért, mert más iskolába járnak, akár, mert iskolai tanulmányukat elvégezték. Különösen nagy gondot kell fordítanunk arra, hogy az ilyeneket számba vegyük, igyekezzünk, ha iskolai kötelezettségük elmúlt, külön órákra, bibliakörbe gyűjteni őket. Ha ezt nem tesszük, hiábavaló volt a vasárnapi iskolában való munkánk, mert a gyermek, aki abból kikerült és bibliakörbe nem jár, elveszti lassanként a vasárnapi iskolai munka hatását. Ha a múlt évben járt gyermek most más, a községben levő iskolába jár, igyekezzünk megtartani a vasárnapi iskolában, ha más községbe távozott, módot találunk arra, hogy az ottani vasárnapi iskola vezető figyelmét felhívjuk rá, hogy ez a gyermek ott se maradjon ki a vasárnapi iskolából. Evvel a módszerrel két dolgot biztosítunk. A most iskolába kerülőkkel azt, hogy a vasárnapi iskola nem marad új növendék nélkül, az iskolából kilépőkkel azt, hogy a vasárnapi iskola munkája nem marad hatás nélkül. Ha ezt nem tesszük, az a veszedelem ér el, hogy a jelenleg iskolába járó gyermekek kikerülésével a vasárnapi iskola elgyöngül, mindig újból kell kezdeni s így mindig újból kell ugyanazon nehézségeken átmenni.

A másik, amit az éveleji előkészületre tenni kell, a program elkészítése. Meg kell állapítanunk, hogy hány csoportunk lesz, mindenik csoport mit fog tanulni. Minden órára előre megállapítjuk a játékokat, melyeket játszhatunk, tervet készítünk a tartandó vasárnapi iskolai ünnepélyek számára. Számbavesszük a növendékek névsorát, előkészülünk arra, hogy az egyes csoportokat, ha több vezető van, ki fogja vezetni, előirányozzuk

a tantermek vagy helyiségek megszerzését stb. Beszerezzük a szükséges füzeteket, képeket, elkészítjük naplóinkat stb.

Helyes dolog a vasárnapi iskola munkáját szeptemberben egy vasárnapi iskolai ünnepélyvel kezdeni meg, mely jó alkalom úgy a gyermekek összegyűjtésére, mint a szülők informálására.

Vasárnapi iskolai világkonferencia.

Az egész világról 7631 kiküldött vett részt 33 ország képviselőjében a *Los-Angelesben*, Amerikában, 1928. júl. 11—18-ig tartott vasárnapi iskolai világkonferencián. A résztvevők 44 ker. felekezetet képviseltek. A konferencia vezető-gondolata volt: „jöjjön el a te országod”. A konferencia, melynek vezetője *James Kelly* volt, 3 formában folyt: a) nagy közös gyűlések, így az áhitatok és előadások pl. „Testvériség és Isten Országá” címen, ilyen volt továbbá a beszámoló a jelen helyzetről (Európáról *J. Kelly*); b) Konferenciák 7 csoportban ilyen témákkal: vezető-képzés, mindennapi vallásos nevelés stb., végül c) csoport-konferenciák nemzetek és területek szerint, melyek ezuttal első ilyen csoportosítás. Az európai országok kiküldöttei egy csoportban voltak, *J. Kelly* vezetésével, s a többi előadók magyar, norvég, lengyel, német, cseh és olasz nemzetiségűek voltak. Újjáterveződött a konferencián a Vasárnapi Iskolai Világszövetség, melyben mintegy 35 nemzet van képviselve s ezek közül az északamerikai és brit vasárnapi iskola szövetség már másokat is segít (külmissziót végez stb.) A végrehajtó bizottság új elnöke *Dr. Luther A. Weigle*, a két főtítkárá *J. Kelly* és az amerikai *Dr. R. M. Hopkins*. A központ Amerika, Japán, Korea, Kína, Filippiszigetek és a mohamedán területek számára: New-York, Európa és India számára Glasgow.

A konferencia tartalma, eredménye két megállapításban csúcsosodott ki, ú. m.

1. Csak christocentrikus (Krisztus helyét a középben biztosító) vallásos nevelés igényelheti a mai korrallal szemben a diadalt.

2. A vallásos nevelés célja: elérni, hogy Krisztus áthassa az életet és személyiséget.

*

Ez elkészített beszámolót, angol forrás nyomán, azért közöljük most, mert hisszük, hogy ez áttekintés vasárnapi iskolai vezetőink körében (akik közül senki sem lehetett ott *Los-Angelesben*) sok ismerettel, erősítéssel és indítással szolgál. *H. J.*

Mit teszek a külmisszióért?

Krisztus Urunk missziói parancsának (Mt. 28: 18—20) a betöltését sem az Ő tanítványa, sem az Ő egyháza el nem háríthatja magáról. Ezt látták meg a vizaknai konferencián megjelent széniorok és keresni kezdték az útát a pogány népekért való felelősség felélesztésére.

Nyilvánvaló, hogy vannak már, akiket éget ez a kérdés, de elszigetelten és aktív munka nélkül. Még azt sem tudjuk, hogy kik imádkoznak a misszióért. Pedig bizonyára sokan vannak már (lelkészek, tanárok, tanítók, gyülekezeti tagok, bibliakörösök, vasárnapi iskola vezetők stb.), akik imádkoznak, érdeklődnek, adakoznak és tusakodnak érte. Hogy közelebb vihessük életünket e szolgálathoz: imában, munkában egyaránt szükség van a lelki kapcsolatra és közösségre.

E célból bocsátom ki e felhívást az Ifj. Ker. Egyesület Szénior Osztálya megbízásából és kérek minden testvért, hogy Isten előtti felelőssége tudatában írja meg egy levélben folyó évi október 15-ig nekem (Bedő Béla ref. lelkész, Zábala-Zabola, jud. Treiscaune-Háromszék m.) hogy — csakis az Isten Lelke indításából — *mit tesz a külmisszióért.* (Imádkozás, misszió-tanulmányozás, adakozás, misszió-ismertetés, misszióra-készülés stb.)

„Igy szól az Úr: Kevés az, hogy nekem szolgám légy, a Jákob nemzetségének megépítésére és Izrael megszabadultjainak visszahozására: sőt a népeknek is világosságul adtalak, hogy üdvöm a föld végéig terjedjen!” (Ésaiás 49-6.)

Imádkozzunk, hogy az Isten tegyen minket alázatos esz-közökké.

Nyugtázások: Központi alapra: dombosi v. iskola 90 lei, fogarasi v. iskola 50 lei, nagyenyedi v. iskola 150 lei, adomány 200 lei, fogarasi v. isk. 50 lei. Külmisszióra: Udvarfalvi v. iskola 50 lei, nagyenyedi v. iskola 100 lei, fogarasi v. isk. 50 lei.

Az **ÉN Kicsinyeim** című gyermeklap új évfolyamába lép. Mint a vasárnapi iskolai munka hathatós eszközét és segítőjét, ajánljuk a vezetők figyelmébe az egyetlen ref. gyermeklapunkat. Előfizetési ára: 1 évre (10 szám) 24 lei. Megrendelhető lapunk kiadóhivatalában: Cluj-Kolozsvár, Református theologia.

SZERKESZTI:

DR. IMRE LAJOS

KIADÓHIVATAL:

CLUJ, CALEA VICTORIEI 38.

